

Strategie primární prevence sociálně patologických jevů na období 2008 – 2012

1. Současný stav problematiky

Škola vytváří tuto strategii jako základní nástroj prevence.

Nárůst různých sociálně patologických jevů včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Protože děti patří k nejohroženější skupině, je důležité zahájit primární prevenci již v době základní školní docházky. Je nutno poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit.

Hlavní aktivity

- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací
- zavádění výchovy ke zdravému životnímu stylu
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí, zaměřené na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže
- spolupráce s rodiči
- sledování situace ve škole z hlediska rizik výskytu patologických jevů
- poskytování poradenských služeb

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, rodičem, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, vedením školy, školním psychologem, metodikem prevence. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Komunikace s rodiči

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace.

Rodiče budou o programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Rodiče každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohly u jejich dětí vyskytnout, několik rad, jak se zachovat, zjistí – li u svého potomka závislost, nebo že je jejich dítě obětí šikany. Pokud rodiče projeví zájem, bude pro ně zajištěna beseda s odborníkem.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy.

Zveřejnění informací

Informace lze získat na nástěnce v přízemí školy, na www stránkách školy a ve vyučovacích hodinách. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (např. linky důvěry) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu.

2. Personální zajištění prevence

Výchovný poradce

Metodik prevence

Školní psycholog

Ředitel školy

Pedagogové

3. Potřebnost strategie

Škola nepřejímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence předpokládá spolupráci rodiny, školy a školských zařízení, orgánů sociálně právní ochrany dětí, zdravotnických zařízení, policie, zájmových organizací apod.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením dětí v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- mobilní telefon, internet
- liberalizace drogové politiky
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování mimo školu nemožnosti postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách

4. Cíle strategie

a) dlouhodobé

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- zapojování rodin do života škol

Cílem působení v oblasti prevence sociálně patologických jevů je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná správná rozhodnutí
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativní vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek

b) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- průběžná realizace primární prevence formou pravidelných i jednorázových akcí

5. Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. – 9. ročníku základní školy

6. Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociálních kompetencí – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot

Klíčové oblasti jsou:

- oblast přírodovědná (biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog)
- oblast zdravého životního stylu (výchova ke zdraví)
- oblast společensko-vědní (proces socializace jedince)
- oblast občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, formy komunikace)
- oblast sociálně právní (práva dítěte, význam a cíle reklamy)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, šikanování, rasismus)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Rodinná výchova

Občanská výchova

Přírodopis

Přírodověda, vlastivěda

Český jazyk

Prvouka

Výtvarná výchova

Tělesná výchova

Hudební výchova

Chemie

7. Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví
- mají vědomosti o zdravém životním stylu

2. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu
- znají zdravotní a sociální rizika návykových látek
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc

- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médií a umí o nich diskutovat

8. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Program je zaměřen na:

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků – hygiena, životospráva
- zaměření pozornosti na včasná odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích sportovních, výtvarných, dopravních.

6.- 9. ročník

Přechod na II. stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací

- změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků a příchod nových žáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikánování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislosti
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím
- přehled životních rizik

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií)
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- věnovat zvýšenou pozornost prevenci kouření
- dovednost volby správné životosprávy – poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami, směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování adaptačního kurzu, lyžařského výcvikového kurzu, vodáckých a turistických kurzů, výletů
- využívání schránky důvěry ke zlepšení komunikace na půdě školy, mapování situace ve škole
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a vědomostních soutěžích

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů o drogách
- na schůzkách hovořit o nebezpečí drog zejména u starších žáků, kterým rodiče povolují účast na diskotékách

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole jsou využívány dotazníkové akce, připomínky dětí, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby se pracuje s odborníky ZPPP

9. Vyhodnocení preventivní strategie

Vyhodnocení celého programu bude provedeno v červnu 2012 a bude součástí sebehodnocení školy v daném roce. Vyhodnocení za každý školní rok se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků.

Zpracovala Milada Molinová